

Henri de Groux και Van Gogh... 'Επὶ τέλους ὁ Πορτογάλλος τεχνικρὶτης ἔηται συγκνώμην ἀπὸ τοὺς θαυμαστάς τοῦ Greco, τοὺς Γραικομανεῖς. 'Απέδειξεν ὅτι ὁ Greco εἶναι ἀνώμαλος ἰδιοσυγκρισίας. 'Αλλὰ τίς εἶναι ἐντελὴς ἐχέγγρων; 'Επειτα, τὸ πᾶν σχετικόν. Τίς εἶναι ὁ ἀμφιβληστροειδὴς χιτῶν τοῦ ὀρθάλμου ὅστις δίδει τὴν ἀληθὴ ἀντανάκλασιν; εἶναι ἄρα ἡ ἐχέγγρων καὶ κανονικὴ τοῦ τετριμένου ἢ ὁ βασιανζόμενος καὶ ἀνώμαλος ἀμφιβληστροειδὴς χιτῶν τοῦ ὀρθάλμου τοῦ Greco; 'Ἡ Μοῦσα τοῦ τρελλοῦ δύναται νὰ εἶναι τόσο ἐυχάριστος ὅσον ἡ τοῦ σοφοῦ. 'Ισως θὰ διεγείρῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν περιέργειαν σφοδροτέραν καὶ ζωηροτέραν τὴν συγκίνησιν. 'Ἡ φράσις αὕτη τοῦ Remod και Voivenet φαίνεται γεγραμμένη διὰ τοὺς πίνακας τῆς παρανοίας τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Greco.

Οὕτως ἡ ἐπιστήμη ἀποφαίνεται περὶ τοῦ μεγάλου Κρητὸς καλλιτέχνη. Πλανᾷται πλάνην μεγάλην ὁ γράψας ὅτι ἐξεπαιδεύθη εἰς τὴν 'Ισπανίαν, ὡς ἐπίσης δὲν εἶναι ἔρθῃ ἡ γνώμη τοῦ μνημονευθέντος Solvay ἰσχυριζομένου ὅτι ὁ Θεοτοκόπουλος «ὁ ξένος οὗτος ἦτο ὁ 'Ισπανικώτερος τῶν 'Ισπανῶν καλλιτεχνῶν». 'Ο Πορτογάλλος καθηγητὴς ἀπέδειξε ὅτι ἡ 'Ισπανία ἦτο δι' αὐτὸν βασιανστήριον, τὴν δὲ 'Ισπανικὴν γλῶσσαν ἐδήλωσε πρὸς τοὺς δικαστὰς ὅτι δὲν ἐγνώριζεν. 'Ἡτο "Ελλην καὶ ἔμεινεν ὡς πρὸς τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν 'Ελληνικώτατος.

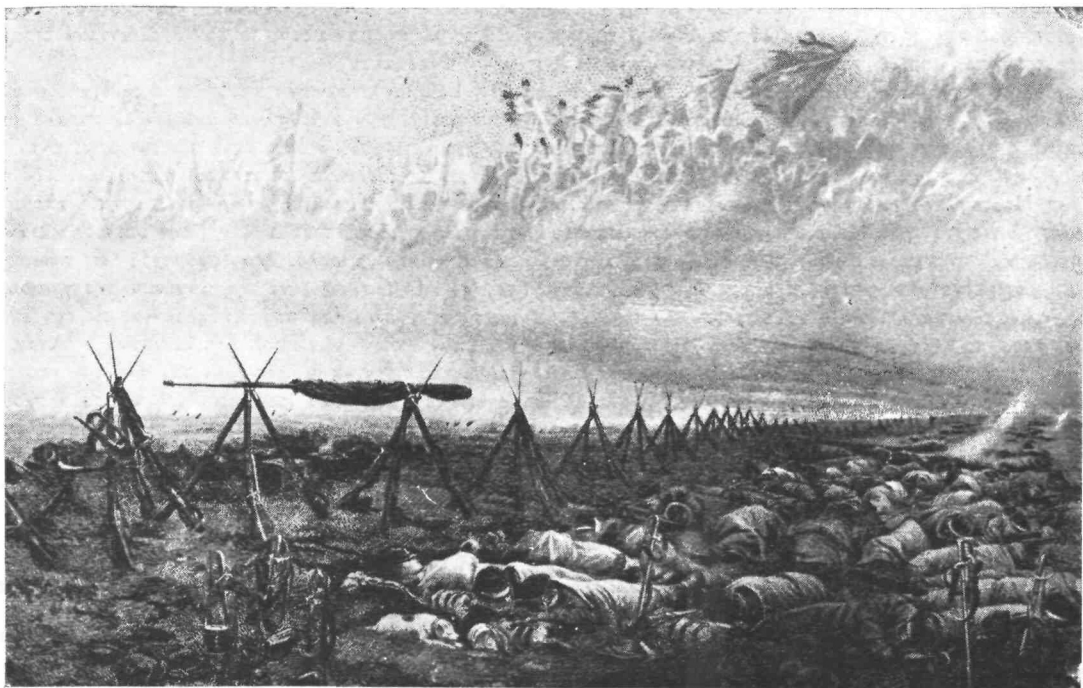
'Ὡς γνωστόν, οἱ Κρητῆς 'Ενετοκρατούμενοι ἡσθάνθησαν τὸ πρῶτον τὰ θέληγτρα τῆς 'Ιταλικῆς ἀναγεννήσεως, τόσο εἰς τὴν φιλολογίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν μουσικὴν. Καὶ ἂν ἡ Κρήτη ἔμεινεν 'Ενετοκρατούμενη, ὡς ἡ 'Επὶάνησος, δῆλα δὲ μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ Βοναπάρτης ἐδολορόνησε τὴν Βενετίαν καὶ τὴν παρέδωκεν εἰς τὴν Αὐστρίαν, ἡ

Κρήτη θὰ εἶχεν ἀθανάτους σελίδας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς φιλολογίας, ἐπιστήμης καὶ τέχνης. 'Αλλ' αὐτοῦ ἡ μεγαλὸν ἡσος περιέπεσαν εἰς βαρβάρους χεῖρας καὶ ἔχασε τὸν 'Ιταλικὸν ἐκπολιτισμὸν, φυσικὰ αἱ πονηραὶ περιστάσεις τῆς νήσου ὑπεχρέωσαν τοὺς κατοίκους νὰ στρέφονται μόνον μετὰ τὴν ἰδέαν μελλούσης ἐλευθερίας. 'Ἡ ἰδέα, ἐπειτα ἀπὸ ἀπιστεῦτους ἱεροῦς ἀγῶνας, ἔλαβε σάρκα καὶ τὴν σήμερον ἡ Κρήτη ἀποτελεῖ ἐπὶ τέλους μέρος τοῦ 'Ελληνικοῦ βασιλείου, οὗτινος τὰ τέκνα θαυματουργήσαντα ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, συνεπλήρωσαν ἀθάνατον ἐποποιίαν ἀναμείνουσαν νέον "Ομηρον.

'Ο Θεοτοκόπουλος, ὡς γνήσιον τέκνον τῆς 'Ελλάδος, καὶ δὴ τῆς Κρήτης, ἀκολουθῶν τὴν καλαισθησίαν τῶν τότε συμπολιτῶν του, ἡσπάσθη καὶ ἡκολούθησε τὴν 'Ιταλικὴν ἀναγέννησιν, χωρὶς ὁμῶς νὰ λησμονήσῃ τὰς παραδόσεις τῆς Βυζαντινῆς τέχνης. Εἶδομεν ὅτι ὁ Πορτογάλλος ἐπιστήμων τὴν Βυζαντινὴν ἐπίδρασιν διακρίνει εἰς τὰ ἔργα του καὶ πολλοὶ Γάλλοι ἐπαναλαμβάνουν τὴν «influence orientale dans l'œuvre du Greco». 'Αν ὁ Θεοτοκόπουλος μετέβαινε, μετὰ τὰς ἐν Βενετίᾳ σπουδὰς του εἰς τὴν Κρήτην, ἡ ἥρχεται εἰς τὴν 'Επὶάνησον, καὶ δὴ εἰς τὴν πρωτεύουσάν Κέρκυραν, θὰ ἦτο ἐλεύθερος ὁ χρωστήρ, ἐλευθερία ἡ φαντασία. Δὲν θὰ εὗρίσκετο εἰς ξένον περιβάλλον, μεταξὺ τῶν ἱεροξιστασῶν, ἀλλὰ μεταξὺ 'Ελλήνων καὶ θὰ ἀνεδεικνύετο πατήρ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς σχολῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰταλικῆς. 'Αλλ' αἱ περιστάσεις τὸν ἔρριψαν εἰς τὸ Τολέδον ἐνθα καὶ ἱδρυσε σχολήν. Τότε, ἐκατὸν ἔτη πρὸ τῶν Δοξαράδων, ἡ ὀρθόδοξος ἀνιογραφία θὰ ἤρχιζε νὰ ἀποκτᾷ καλλιτεχνικὰ ἔργα. Θὰ ἱδρυσε καλλιτεχνικὴν σχολὴν ζωγραφικῆς καὶ οἱ μαθηταὶ του θὰ διέδιδον τὴν ζωγραφικὴν ἀνὰ τὸν 'Ελληνισμόν.

(Ἐπειτα τὸ τέλος)

ΣΠ. ΔΕ - ΒΙΑΖΗΣ

E. Dedaille.

Τὸ ὄραμα